

בעזהשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָהּ
סְטְרִיקוֹר

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה
מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה
'עומק לב'

שיעורים בספרה"ק
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א
'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת שלח
תשפ"ב

סנין זכור
לאברהם
סטריקוב

לזכר עולם יהיה צדיק

ב"ק מרן הרה"ק רבי דוב בעריש מביאלע זי"ע

בן ב"ק מרן הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב זי"ע

יו"ד כ"ה סיון תרל"ו

זכותו יגן עלינו ועב"י

לע"נ

הרה"ח ר' שמחה חנוך אייזנצווייג

בן הרה"ח אברהם יחיאל זצ"ל

גלב"ע כ"ה סיון תשנ"ב

הונצח ע"י בנו

הר"ר יוסף אייזנצווייג הי"ו

המעונינים לתרום לט"נ האי צדיק הרה"ק ר' דב בעריש מביאלע זצוק"ל

אשר בימיו השפיע שפע רב לקהל עדתו דקסבר יאה עשירותא לישראל

שיזדרזו ליצור קשר בטלפון 052-7620204

הגליון הבא יצא אי"ה ביומא דהילולא דיליה

וגדולים צדיקים במיתתם יותר מבהייהם

לתרומות והנצחות:

052-7620204



רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ י"ד

ערש"ק פר' שלח תשפ"ב

ניתן להאזין לשיעורי ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.

כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א בקול הלשון'

מס' 073-2951269 שלוחה 1.

שלה

ויהיה המנהיג והוא ימשיך תמיד להיות
משרתו.

וז'הו 'כדי תמא משה ענוותנותיה', היינו
שראה מידת ענוותנותו של יהושע
צכך שלא סבל נצואתם של אלדד ומידד
שמשה מת והוא יכניס את ישראל לארץ,
אז חשש שמא יכשל בעצת מרגלים. כי
יהושע היה יודע שאם ייכנסו בני ישראל
לארץ יהיה מוכרח שמשה ימות והוא
יהיה המנהיג במקומו, ולכן היה חשש
ש'מא יצא דיצת הארץ רעה כדי שלא
ייכנסו בני ישראל לארץ וממילא לא ימות
משה. ולכן התפלל עליו יייה יושיעך
מעצת מרגלים, עכ"ד.

וייש להוסיף שצוודאי אין הכוונה חלילה
שיהושע היה משקר כדי להוציא
דיצה על א"י, אלא שאולי מחמת עו
ל'ונו שמשה רבינו יחיה, זה יגרום
שממילא יראה את א"י באופן כזה עם
חסרונות.

ויקרא משה להושע בן נון יהושע (יג).
(טז). ובתרגום יונתן: וכדי תמא
משה ענוותנותיה קרא משה להושע צר
נון יהושע. ומשמע שמשום שהיה יהושע
עניו היה חשש שיכשל בחטא המרגלים,
וכמו שפירש"י שזהו כוונת השם
'יהושע', שהתפלל עליו יייה יושיעך
מעצת מרגלים. והוא תמוה.

ובספ"ק עבודת ישראל פירש כי
הנה לעיל (יא, כז"ח) כתיב
'וירץ הנער ויגד למשה ויאמר אלדד
ומידד מתנצחים במחנה, ויען יהושע צן
נון משרת משה מצחריו ויאמר אדני
משה כללם, ופירש"י 'לפי שהיו
מתנצחים משה מת ויהושע מכניס את
ישראל לארץ'. והנה אם היה יהושע
מצקש גדלות והיה חושב שראוי לו להיות
מנהיג העדה, לא היה אומר כללם
מחמת מה שאמרו שהוא יכניס את
ישראל לארץ. אלא וודאי שלא רצה יהושע
צכך, אלא רצה שמשה רבינו לא ימות

ורואים מזה, שגם מדצר טוב אפשר
לצא חלילה לידי מכשול, אשר
לכן נצרכה תפילה מיוחדת שלא יכשל
יהושע מחמת טוב מידתו. והרי כמה יש
להיזהר בכל דצר שלא ינא ממנו דצר
תקלה.



עוד יש לצאר דצרי התרגום יונתן, כי
הנה ידוע מה שאמר הרה"ק רבי
מנחם מענדל' מוויטעבסק זי"ע (הוצא
בספה"ק אמרי יוסף פר' לך ד"ה ואתנה צריתי)
שאמנם על ארץ ישראל נאמר בפרשתנו
(י"ד, ז) 'טובה הארץ מאד מאד', אולם כדי
לראות זאת צריך לקיים 'מאד מאד' הוא
שפל רוח' (אבות פ"ד מ"ד), היינו שכדי
לזכות בהשפעת קדושת ארץ ישראל,
צריך להיות בשפלות וצענווה.

והביאור צוה דאיתא במישנה (כלים
פ"א מ"ו) 'עשר קדושות הן,
ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות'.
וקדושה היא השראת השכינה, שצריך
ישראל יש השראת השכינה יותר משאר
הארצות. ואיתא (ראה ברכות מג.)
שהמתגאה דוחה את רגלי השכינה, וכן
אמרו (סוטה ה.) 'כל אדם שיש בו גסות

הרוח אמר הקצ"ה אין אני והוא יכולין
לדור בעולם', היינו שמידת הגאווה היא
גורמת לסילוק השכינה ר"ל, ולכן לזכות
לא"י שמעלתה צוה שיש צוה השראת
השכינה יתירה, צריך להיות צמידת
ענווה בתכלית.

ואם צעזיל להיכנס לא"י צריך ענווה, כל
שכן צעזיל להכניס את בני ישראל
לארץ צריך שיהיה המכניס מתוקן עד
למאוד צמידת הענווה. וזהו 'כד חמי
משה ענוותנותיה', וממילא ידע שיהושע
הוא האדם שראוי ביותר להכניס את
בני"י לארץ, אז התפלל עליו שינצל מעצת
המרגלים, כי על יהושע היה דואג ביותר
שלא יכשל חלילה בחטא המרגלים, שאז
לא היה יכול להכניס את בני"י לארץ.



ויברתו משם זמורה ואשבל ענבים
אחד גו' ומן הרמונים ומן
התאנים (יג, כג).

איתא בכתבי האריז"ל שמלוות
ציכורים הוא תיקון לחטא
המרגלים, שמציאים פירות הארץ, כנגד
חטא המרגלים שהיה ג"כ צהצחת פירות
הארץ. והגאון רבי מנחם זמבא זצ"ל

אמר שזה מדויק במישנה ציכורים (פ"ג מ"א) 'כילד מפרישים הצכורים, יורד אדם צתוך שדהו ורואה תאנה שצכרה, אשכול שצכר, רמון שצכר, קושרו צגמי ואומר הרי אלו צכורים'. שלכן נקטה המשנה דווקא מינים אלו ולא משאר שצעת המינים, כי שלושה מינים אלו הציאו המרגלים, והצאת הציכורים הוא כדי לתקן הצאת פירות אלו על ידם.



טובה הארץ מאד מאד (י"ד, ז). הוצא לעיל מאמר הרה"ק מוויטעבסק זי"ע שכדי לראות ש'טובה הארץ מאד מאד', צריך להיות צבחינת 'מאד מאד הוי שפל רוח', היינו שכדי לזכות בהשפעת קדושת ארץ ישראל, צריך להיות צשפלות וצענווה.

ולפ"ז יש לפרש המישנה צריש פאה (פ"א מ"ב) 'אין פותחין לפאה מששים, ואף על פי שאמרו אין לפאה שיעור. הכל לפי גודל השדה, ולפי רוב העניים, ולפי רוב הענוה'. והרמב"ם בפירוש המישניות הציא צ' גרסאות, או שקוראים 'ענוה' צוי"ו, ופירושו, מה שתענה הארץ, היינו מה שתגדל, או זרע

רצ או מעט. ויש גורסים 'ענוה' צז"ת, ופירושו גודל הגרגירים או דקותם, וכוונת הדברים אמת, שאם הארץ הולאה הרצה אף שהעניים מועטים יתן יותר מששים. אמנם הר"ש והרע"ב פירשו 'לפי רוב ענוה', שלפי רוב ענוותו ירצה לעניים. וצפוטות כי כאשר האדם הוא צעל מידות טובות הוא מרגיש יותר את צרכי זולתו, ולכן יתן יותר לעניים. וקשה, מה שייך צוה דין והוראה, הרי פשוט שאם הוא נדיב לצ יתן יותר, ואם לא ירצה לא יתן. ועוד צ"צ למה נקטו דווקא מידה זו של ענוה, ויותר היה צ"ל לפי רוב נדבותו או צדקתו.

ויש לומר, דהנה איתא בגמרא (סוטה י"ד) 'מפני מה נתאוו משה רבינו ליכנס לא"י וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשצוע מטובה הוא צריך אלא כך אמר משה הרצה מלות נטוו ישראל ואין מתקיימין אלא צא"י אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי', הרי שטיקר הכניסה לא"י היא לתכלית קיום המלות התלויות צארץ. ולפי האמור צשם הרה"ק מוויטעבסק כמה שהאדם עניו יותר יש לו יותר שייכות לא"י, נמצא

שעי"ז ג"כ יש לו יותר שייכות למצוות
התלויות בארץ.

ולבן זמסכת פאה שהיא המסכת
הראשונה של סדר זרעים אשר
עניינה מצוות התלויות בארץ, וזמסנה
הראשונה שבה מתחילים הדינים (כי

המשנה שלפני כן היא משנה כללית על
הדברים שאין להם שיעור וכו'), נאמר
'הכל לפי רוב ענוה', היינו שכמה שאדם
יותר עניו יש לו יותר שייכות למצוות
התלויות בארץ, וכמה שיש לו יותר
שייכות למצוה חובה עליו לקיימה
בהידור.



מים עמוקים

אור החיים - פרשת שלח (ז, כד)

ומילא אחרי חלק ה', וזה הוא על דרך אומרם ז"ל (קידושין לט:): מי שבאה עבירה לידו וניצול ממנה נותנין לו שכר בעושה מצוה, וזה אינו ביהושע כי לא היתה רוח אחרת עמו להטעותו מדרך השכל כי משה מנעו, ויש כח בתפלת הצדיקים גם לבחינה זו בסוד (שמואל ב כג, ג) 'צדיק מושל יראת אלקים' והבן.

אשר על כן זכה כלב שיקרא עבד ה' כמשה רבינו עליו השלום, והוסיף עוד לומר מלבד המעלה הנזכר עוד 'והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה' פירוש להתפלל על עצמו, וכאן רמז התעצמותו עד שמילא אחרי ה', וכוונת הטבה זו היא שלא בלבד שלא נכנס בגדר הגזירה אלא הבטיחו בחיים, שהגם שהיה בן ארבעים שנה אז וגזר ה' שישבו ארבעים שנה במדבר הבטיחו שיחיה עד בואו שמה, והוא אומר 'והביאותיו' הרי הובטח בחייו ארבעים שנה מה שלא נעשה לשום

ועבדי כלב עקב וגו'. צריך לדעת למה לא הזכיר אלא כלב ולא יהושע, גם כוונת אומר 'היתה רוח אחרת עמו', גם אומר 'ומילא אחרי', גם אומר 'והביאותיו' בתוספות וא"ו בגזרת הכתוב.

אכן פירוש הכתוב הוא על זה הדרך, 'ועבדי כלב', ומעם שאני קורא אותו 'עבדי' הוא, 'עקב', פירוש שכר, אשר 'היתה רוח אחרת עמו', שהגם שיהושע גם כן לא ניאץ ה' עם המרגלים אף על פי כן זה היה לו סיבה תפלת משה הצילתו מיצר הרע ומכוחותיו שהם המרגלים לבל יטעוהו, מה שאין כן כלב שנכנס בגדר סכנת יצר הרע וחברתו הרשעה ותחל רוח רעה לפעמו, והראיה שהלך ונשתטח על קברות האבות, והוא אומר 'רוח אחרת עמו', ואף על פי כן 'ומילא אחרי', פירוש השלים אחר רצונו יתברך, ודקדק לומר בדרך זה לצד שיש באדם ב' יועצין יועץ רע ויועץ טוב ללכת אחרי ה' והוא השלים

צדיק בעולם, ואולי כי לזה הקדים לקרותו עבדו לומר שהגם שיודיעהו הבטחת החיים ארבעים שנה לא יזור אחר מעבודת ה' לצד שארך יום קיצו.

דולה התבונה

'עבודת ה' - דווקא בהתגברות על המבע

שיעור ליל שישי פר' שלח תשע"ז



רק על כלב נאמר 'עבדי' - כי כבר נכנס בגדר סכנת היצר הרע והתגבר על כך

'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה' (יד, כד), ובפשטות 'היתה רוח אחרת עמו' היינו מה שלא נהג כשאר המרגלים אלא 'וימלא אחרי'. והאזה"ח הק' דקדק מהו 'היתה' בלשון עבר. ועוד הקשה למה נזכר כאן רק כלב ולא יהושע שגם הוא לא הלך בעצת המרגלים, ומילא אחר רצון ה'. ועל כן ביאר 'היתה רוח אחרת עמו' להיפך מן המובן הפשוט, וז"ל:

"אכן פירוש הכתוב הוא על זה הדרך, 'ועבדי כלב', ומעם שאני קורא אותו 'עבדי' הוא, 'עקב', פירוש שכר, אשר 'היתה רוח אחרת עמו', שהגם שיהושע גם כן לא ניאץ ה' עם המרגלים אף על פי כן זה היה לו סיבה תפלת משה הצילתו מיצר הרע ומכוחותיו שהם המרגלים לבל ימעוהו, מה שאין כן כלב שנכנס בגדר סכנת יצר הרע וחברתו הרשעה ותחל רוח רעה לפעמו, ותראיה שהלך ונשתמח על קברות האבות, והוא אומרו 'רוח אחרת עמו', ואף על פי כן 'וימלא אחרי', פירוש השלים אחר רצונו יתברך, ודקדק לומר בדרך זה לצד שיש באדם ב' יועצין יועץ רע ויועץ טוב ללכת אחרי ה' והוא השלים ומילא אחרי חלק ה', וזה הוא על דרך אומרים וז"ל

(קידושין לט:): מי שבאה עבירה לידו וניצול ממנה נותנין לו שכר בעושה מצוה, וזה אינו ביהושע כי לא היתה רוח אחרת עמו להטעותו מדרך השכל כי משה מנעו, ויש כח בתפלת הצדיקים גם לבחינה זו בסוד (שמואל ב כג, ג) 'צדיק מושל יראת אלקים' והבן".

בכח תפילת הצדיק לפעול על מצבם הרוחני של אחרים

זכינו כאן אגב אורחא לגילוי נפלא, שהצדיק יכול בכוח תפילתו לפעול על זולתו שלא יבוא לכלל ניסיון. והוא חידוש גדול ואינו פשוט ומוסכם, כי הנה בגמרא (נרכות י.) איתא המעשה של אותם בריונים שהיו בשכנותו של ר' מאיר והיו מצערים אותו ביותר, והיה מתפלל ר' מאיר עליהם כדי שימותו, אמרה לו ברוריא אשתו, מפני מה אתה מתפלל כך, משום שכתוב (תהילים קד, לה) 'יתמו חטאים', מי כתיב 'חוטאים', 'חטאים' כתיב, היינו שיתפלל עליהם שיכלה יצר הרע, ונתקשה בזה המהרש"א שם, איך ייתכן כזאת להתפלל על הרשעים שלא יחטאו, והרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (סג לג:), ואמנם כאשר האדם מבקש רחמים על עצמו שיחזור בתשובה, זה מובן, שהרי 'בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו' (מכות י:), ו'הרוצה לטהר מסייעין לו' (יומא לט:), וזה המבקש על עצמו להחזירו בתשובה הרי זה בכלל הרוצה לטהר, אבל לבקש רחמים על חברו להחזירו בתשובה קשה מה יועיל בקשתו.

אכן בדברי האוה"ח כאן מבואר שיייתכן כזאת שצדיק יפעל בתפלתו על האחר שלא יכשל בעוונות, והביאור בזה כי הצדיק בכוחו לפעול שינוי בטבע כידוע, וממילא בכוחו גם כן לפעול לשנות את מזגו וטבעו הרע של זולתו, בבחינת 'יתמו חטאים', היינו שכח הרע שיש בפלוני יסור מעמו.

כאשר ניצל מן החטא מכח תפילת עצמו הרי זה ג"כ בגדר של 'עבודה'

עב"פ, דבר זה היה אצל יהושע, שמרע"ה בתפילתו פעלו שלא יבוא לכלל הניסיון של המרגלים, אבל כלב היה לו 'רוח אחרת', היינו שכבר נכנס בו היצר של ההליכה בעצת מרגלים, ומכל מקום התגבר: "אשר על כן זכה כלב שיקרא עבד ה' כמשה

רבינו עליו השלום, והוסיף עוד לומר מלבד המעלה הנזכר עוד 'והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה' פירוש להתפלל על עצמו, וכאן רמז התעצמותו עד שמילא אחרי ה', וכוונת הטבה זו היא שלא בלבד שלא נכנס בגדר הגזירה אלא הבטיחו בחיים, שהגם שהיה בן ארבעים שנה אז וגזר ה' שישבו ארבעים שנה במדבר הבטיחו שיחיה עד בואו שמה, והוא אומרו 'והביאותיו' הרי הוכיח בחייו ארבעים שנה מה שלא נעשה לשום צדיק בעולם, ואולי כי לזה הקדים לקרותו עבדו לומר שהגם שיודיעהו הבטחת החיים ארבעים שנה לא יזור אחור מעבודת ה' לצד שארך יום קיצו".

תורת הדברים, שכלב נקרא 'עבד ה'", משום שכבר היה בכלל הניסיון להמרות את רצון ה', והתגבר על זה. ומכאן אנו למדים יסוד מוסד, שהבחינה של 'עבדות', זהו כאשר קיום רצון ה' כרוך בהתגברות על היצר הרע. אכן בד בבד מבואר גם כן, שהתפילה על עצמו שלא להיכשל, זה אינו סתירה לבחינת עבדות, ורק יהושע שמשוה רבינו התפלל עליו ולא הוא בעצמו, לכן לא נחשב בזה 'עבדי', אבל כלב הרי נלחם עם היצר הרע על ידי התפילה, וזהו בגדר 'עבדות', שהוא מתגבר כנגד היצר, בכוחות עצמו, כדי שיוכל למלאות אחרי ה'.

'עובד אלקים' - שעושה יותר מרגילותו

והנה ממש כדברים האלה, ובתוספת נופך, נתבאר בארוכה בספה"ק תניא (פרק טו), וז"ל שם: "ובבינוני יש גם כן שתי מדרגות, 'עובד אלקים' ו'אשר לא עבדו' ואעפ"כ אינו רשע כי לא עבר מימיו שום עבירה קלה וגם קיים כל המצות שאפשר לו לקיימן ותלמוד תורה כנגד כולם ולא פסיק פומיה מגירסא, אלא שאינו עושה שום מלחמה עם היצר לנצחו ע"י אור ה' המאיר על נפש האלקית שבמוח השליט על הלב כנ"ל, מפני שאין יצרו עומד לנגדו כלל לבטלו מתורתו ועבודתו ואין צריך ללחום עמו כלל, כגון שהוא מתמיד בלמודו בטבעו מתולדתו על ידי תגבורת המרה שחורה, וכן אין לו מלחמה מתאות נשים מפני שהוא מצונן בטבעו וכן בשאר תענוגי עוה"ז הוא מחוסר הרגש הנאה בטבעו, ולכן אין צריך להתבונן כל כך בגדולת ה' להוליד מבינתו רוח דעת ויראת ה' במוחו להשמר שלא לעבור על מצות ל"ת ואהבת ה' בלבו לדבקה

בו בקיום המצות ות"ת כנגד כולן, אלא די לו באהבה מסותרת אשר בלב כללות ישראל שנקראו אוהבי שמו, ולכן אינו נקרא עובד כלל כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל וכמ"ש לקמן. וכן אף מי שאינו מתמיד בלמודו בטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני די לו באהבה מסותרת זו, אא"כ רוצה ללמוד יותר מרגילותו".

ועפ"ז מפרש דברי הגמרא (מגיגה ט:) 'אמר ליה בר הי להלל, מאי דכתיב (מלאכי ג, יט) 'ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו', היינו צדיק היינו עובד אלקים היינו רשע היינו אשר לא עבדו, אמר ליה, עבדו ולא עבדו תרוייהו צדיקי גמורי נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד. אמר ליה, ומשום חד זימנא קרי ליה לא עבדו, אמר ליה, אין צא ולמד משוק של חמרין עשרה פרסי בזוזא חד עשר פרסי בתרי זוזי, ופירש"י, 'עשרה פרסי, ישכיר לך אדם חמורו בזוז אחד שכבר נהגו כן ואם תאמר לו לילך פרסה יותר ישאלך שני זוזים'.

ומבאר התניא: "והיינו משום שכימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים כדאיתא התם בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי מפני שהוא יותר מרגילותם. ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלקים, מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה' ע"י שמתבונן בגדולת ה' במוחו לשלוט על הטבע שבחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שמהקליפה שממנה הוא הטבע וזו היא עבודה תמה לבינוני. או לעורר את האהבה המסותרת שבלבו למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא ג"כ עבודה להלחם עם הטבע והיצר ע"י שמעורר האהבה המסותרת בלבו משא"כ כשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה נקראת עבודתו כלל".

והעולה, כי בחינת 'עובד אלקים', הוא רק כאשר מתגבר כנגד טבעו ורגילותו. וכדברי האוה"ח שרק כלב נקרא בשם 'עבדי' כי היה צריך להתגבר מעצמו כנגד היצר, משא"כ יהושע לא היה אצלו הבחינה של 'עבודת', כיוון שלא היה צריך לעורר

בעצמו מאומה כדי להתגבר כנגד עצת המרגלים. ומוסיף בזה התניא ביאור, כי כדי לעשות דבר כנגד רגילותו צריך לעורר את האהבה לה' ע"י שיתבונן בגדולתו יתברך, או לעורר את האהבה המסותרת בלבנו, וזאת היא עבודה תמה, כאשר עובד את ה' מכח התעוררות האהבה בקרבו. משא"כ כאשר עושה דברים אשר הוא מורגל בהם, וממילא אין לו מלחמה על זה עם היצר הרע, אין זה נקרא 'עבודה', כי אין זה בא מכח התעוררותו לעבוד את ה' אלא כי הוא ממילא רגיל לזה.

וכל אחד צריך לקחת את ה'משל' שלו, כי אמנם היום אין מצוי שילמדו מאה פעמים, והיה זה רק בזמנם כיוון שלא היו ספרים והוצרכו לחזור על לימודם הרבה כדי שיזכרוהו בע"פ, אכן גם בזמנינו, אם לומד יותר מהרגילות שלו, ואפילו מעט, אזי הוא בבחינת 'עבדי', וכן בשאר כל העניינים בעבודת ה', והכלל שבחינת 'עובד אלקים' הוא כאשר מתגבר על טבעו, וכל אחד יודע ומכיר את נפשו, באיזה ענין פרטי יש לו את העניין של להיות 'עובד אלקים', להוסיף יותר מטבעו ומרגילותו.

אין להיות בעצבות מחמת הרהורים ומחשבות רעות,
כי בכך מקיים מצוות 'ולא תתורו', ועי"ז ממשיך קדושה עליונה

ובמעלת העבודה דווקא בהתגברות כנגד הטבע והרגילות, מבואר עוד בתניא בפרק כז, אשר בפרקים אלו הוא עוסק בסיבות המביאות עצבות, ואיך יכול האדם להתרומם ולצאת מן העצבות. ובפרק כז מדבר על העצבות הבאה אל האדם מחמת הרהורים רעים ותאוות רעות שמתעוררים אצלו, ולבו נשבר בקרבו על כך, מדוע נופלים אצלו תאוות ומחשבות רעות כאלו. וכלפי זה כותב התניא, שצריך לדעת שעצם הימצאות הרהורים רעים אצלו אין זה דבר רע שעליו להיות עצוב מחמתו, כי הרי אם מתגבר עליהם הוא מקיים בכך מצוות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם' (צפרשמן טו, נט), ולכן כאשר יש לאדם מחשבה רעה והוא מתגבר עליה, אדרבה, יש לו לשמוח על שזכה לקיים מצוה גדולה זו, וכמו שהוא שמח בקיום מצוות אכילת מצה ובתקיעת שופר, כך יש לו להתייחס למצב זה, שביום הזה, יום כ"א בסיוון, הזמין לו הקב"ה מין מצוה כזו, אזא סארט שופר, וצריך לשמוח על כך.

אכן מי שהוא בגדר 'צדיק' אין באים אצלו הרהורים ומחשבות רעות, שכן כבר כפף וביטל את הרע לטוב, או שהפכו לטוב, וכמו שביאר התניא לעיל מינה (פקק י וילק), אבל אדם שאינו במדרגה זו, אז "הרי זאת היא מדת הבינונים ועבודתם, לכבוש היצר וההרהור העולה מהלב למוח ולהסיח דעתו לגמרי ממנו ולדחותו בשתי ידיים".

וממשיך לבאר מעלת ה'אתכפיא': "ובכל דחיה ודחיה שמדחהו ממחשבתו אתכפיא סטרא אחרא לתתא, ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ואתכפיא סטרא אחרא דלעילא, וכו', וכמו שהפליג בזהר פרשת תרומה (קכמ:): בגודל נחת רוח לפניו יתברך כד אתכפיא סטרא אחרא לתתא, דאסתלק יקרא דקב"ה לעילא על כולא יתיר משבחה אחרא ואסתלקותא דא יתיר מכולא" – פירוש הדברים, שכאשר האדם עושה אתכפיא לסט"א לתתא, הרי הוא גורם עילוי לשם ה' בעולמות, העילוי הכי גדול שישנו משאר כל העילויים.

"ולכן, אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו מאד גם אם יהיה כן כל ימיו במלחמה זו, כי אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפיא לסטרא אחרא תמיד" – הקב"ה ייעד לו את התפקיד הזה, לעשות מין עבודה כזו של להתגבר תמיד על יצרו הרע. "ושני מיני נחת רוח לפניו יתברך למעלה. א' מביטול הסט"א לגמרי ואתהפכא ממרירו למתקא ומחשוכא לנהורא ע"י הצדיקים. והשנית כד אתכפיא הסט"א בעודה בתקפה וגבורתה ומגביה עצמה כנשר ומשם מורידה ה' באתערותא דלתתא ע"י הבינונים. וזהו שאמר הכתוב (צלאשית כז, ד) 'ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי', מטעמים לשון רבים, שני מיני נחת רוח, והוא מאמר השכינה לבניה כללות ישראל כדפירש בתיקונים (נא:). וכמו שבמטעמים גשמיים דרך משל יש שני מיני מעדנים, אחד ממאכלים ערבים ומתוקים. והשני מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש".

הרי לנו מעלת הבחינה של 'עבודת', בהתגברות כנגד הטבע והתכונות הרעות הנמצאות בו, כי בכל מעשה טוב שיש בה התגברות כנגד הרצון העצמי, הרי האדם מכניע בכך את הסטרא אחרא, לתתא ולעילא, ומביא קדושה עליונה לעולם.

האדם אינו יכול להיות מרוצה בכך שהוא מתוקן ברוב ענייניו,
כי עיקר עבודתו היא בדברים המועטים בהם יצרו מתגבר

ומדברי התניא האמורים אנו למדים ביותר, שזהו כל ייעודו ותפקידו של האדם,
לעבוד את ה' דווקא בעניינים אלו בהם טבעו מתנגד להם. כי הנה בדרך
כלל, אנשים נוטים להעריך את עצמם שהם עומדים במצב רוחני טוב דיו, ואף אם יש
להם כמה חולשות, אין מייחסים לכך חשיבות, שהרי ברוב העניינים הם מתוקנים.
אמנם מדברי התניא עולה שהסתכלות זו בטעות יסודה, כי אדרבה, דווקא באותם
עניינים בהם יצרו של האדם מתגבר עליו, שם הוא עיקר עבודתו, נכונה, ו'לכך נברא,
לאכפיא לסטרא אחרא'.

משל למה הדבר דומה, לאחד שהביא אל הסנדלר נעל קרוע על מנת לתקנו. והנה
אחר כך כשהוא חוזר לקחת את נעלו, הוא רואה שהסנדלר לא תיקן מאומה.
לתמיהתו אומר לו הסנדלר כך: הרי נעלך לפניך, ברובו ככולו מתוקן הוא כדבעי, ומה
בכך שיש בו קרע אחד קטן, האם בגלל דבר פעוט כזה לא תשלם לי את שכרי. כמוכן
שכל השומע יצחק לו, הרי זאת שרוב הנעל מתוקן כהוגן, אין זה מעשה ידי הסנדלר,
שהרי כך קיבל את הנעל לידיו. את השכר היה אמור לקבל על תיקון אותו הקרע,
ומאשר לא עשה את מה שנדרש ממנו אין מגיע לו שום שכר.

וכן הוא ממש בעניין עבודת האדם. הקב"ה בורא את האדם מתוקן בהרבה מידות
טובות וכוחות רוחניים, אולם משאיר בו כמה תכונות וטבעים רעים, שאותם נדרש
האדם לתקן. טוען האדם לפני הקב"ה: רבוש"ע, הבט, הרי בעניין זה אני מתוקן, ובעניין
זה אני מתוקן, ורק בנקודה מסוימת אני חסר, האם בשביל דבר קטן כזה לא תשלם לי
את שכרי משלם, עד כדי כך יקוב הדין, הרי איני מלאך. אומר לו הקב"ה: הרי את זה
אני נתתי לך, את המעט שאינו מתוקן, לשם כך שלחתי אותך ושם נדרשת עבודתך,
כל מטרת בריאתך הייתה לתקן את הנקודה הזו ששם יש 'אתכפיא לסטרא אחרא',
ואם זאת לא עשית, הרי לא פעלת מאומה.

ואלו הם דברי הרה"ק הרר"א מליז'ענסק זי"ע (נפטיל קטן אות טו) ש'האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע', כי אכן העניינים אשר אינם מתוקנים שיש לאדם בטבעו, לשם כך הוא עיקר בריאתו, לעבדם ולשמרם.

תכלית העבודה היא למלאות את רצון ה', וממילא אין לאדם להתאונן על שקיבל תפקיד נחות

יחד עם זאת אנו למדים גם מדברי התניא, שאין על האדם להתאונן ולהיות עצב על בריאתו עם החלק הרע שבו. הוא יכול לחיות עם כל היצר הרע'ים, עם כל התכונות הרעות שיש לו, ולא לדאוג על עצם הימצאם בקרבו, שהרי זה התפקיד שלשם כך נברא. זהו ייעודו בעולם הזה, לעבוד את ה' עם החולשות והתכונות הלא מתוקנות שלו, וזאת היא רצון ה'.

בעומק יותר ביאר זאת הגה"ח ר' יואל כהן זצ"ל, כי הקושי של האדם עם הנטיות והטבעים רעים שנברא עמהם, נובע מכך שהוא רואה שישנם אחרים שנבראו עם תכונות וטבעים יותר מתוקנים, וממילא הוא בא בטענה כלפי שמיא, למה ניתן לי תפקיד זה דווקא, מדוע אני צריך להיות מנקה האשפות, הרי יכול הייתי להיות שר נכבד, כמו הלה. אכן הרגשה זו באה מתוך הבנה, שעבודת ה' שייכת לשלימותו של האדם בעצמו, שאז יש לו רצון עצמי לתפקיד נכבד יותר, ומתאונן על כך שדווקא הוא קיבל בפועל תפקיד נחות, להתמודד עם הרהורים ומחשבות רעות. אולם האמת היא הרי שכל תכלית העבודה אינה אלא למלאות את רצון הקב"ה, ואין זה שייך כלל לשלימות עצמותו של האדם, וממילא מה לו אם נתן לו הקב"ה תפקיד כזה או תפקיד אחר, כיוון שכאשר הוא ממלא את תפקידו, יהיה מה שיהיה, הרי הוא מקיים את רצון ה', שזאת היא כל המטרה בעבודה.

והרי זה כמו העץ שאין הבדל כלפי העץ בעצמו אם עשו ממנו ספסל או שולחן, כי כל תכלית היצירה אינה להשלמת עצמותו של העץ, אלא למלאות את הצורך, וכמו שנדרש שולחן צריך גם כן ספסל, ואין זה נוגע לעץ עצמו איזה תכלית ימלאו על ידו, אם את הספסל או את השולחן. הוא הדין כאן, הקב"ה צריך כמה מיני עבודות, עבודה

מסוג זה ועבודה ממין אחר, ותכלית הכל אחת היא, למלאות רצונו העליון, וא"כ מה לו לאדם שיתאונן למה בראו אותו באופן כזה ואת זולתו באופן אחר, הרי סוף סוף שניהם כאחד ממלאים את המטרה והתכלית האחת, לעשות רצונו יתברך.

על ידי הציצית שהוא סימן עבדות זוכרים שאין אנו בני חורין לעשות כחפצנו, ומתגברים כנגד חשק הלב

בפסוק (טו, למ"ט) 'ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת, והיה לכם לציצית', ולכאורה אינו מובן מהו 'והיה לכם לציצית', הרי זהו גופא מה שעושים, שמטילים ציצית. וכתב האוה"ח הק' לבאר עפ"י דברי הגמרא (מנחות מג:): 'תניא היה רבי מאיר אומר גדול עונשו של לבן יותר מעונשו של תכלת משל למה הדבר דומה למלך בשר ודם שאמר לשני עבדיו לאחד אמר הבא לי חותם של טיט ולאחד אמר הבא לי חותם של זהב ופשעו שניהם ולא הביאו איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שאמר לו הבא לי חותם של טיט ולא הביא, ופירשו התוס', שמה שמדמה חותם של טיט לציצית, שכן עושים לעבדים, וכדאיתא בגמרא (שבת מ:): 'כבלא דעבדא', היינו חותם שעושים לעבד בכסותו לסימן הוכחה שהוא עבד (רש"י ע"ס), והכא נמי הציצית מעיד על ישראל שהם עבדי הקב"ה. וזהו 'והיה לכם לציצית', היינו שחומי הציצית שיטילו, יהיה להם כאותו 'כבלא דעבדא', לסימן הוכחה על שהם עבדי הקב"ה.

ועפ"ז מפרש המשך הכתוב וז"ל: "ואמר 'וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה'", פירוש כשיביטו בסימן עבדותם יתנו לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם במאכלם במלבושם בדיבורם ובכל מעשיהם כעבד שאימת רבו עליו ולעמוד בשעה שהאדון מצוה לעמוד ולעשות כל מלאכות אשר צוה ה' לעשות, ואמר 'ולא תתורו' וגו', פירוש לצד שהנגלה הוא דבר שהעין חפצה וחושקת בו, ומצות המלך היא ציווי עשות הפך הרצון הטבעי ושנוא הערב המורגש, ומן הנמנע שיעמוד בדבר אלא בהערת סימן עבדותו הוא יכופהו להפך אשר עינו ולבו שם יחפוץ".

ומה תואמים הדברים לדברי האוה"ח שפתחנו בהם, שהגדר של 'עבדות' הוא כאשר האדם עושה כנגד רצונו הטבעי. אשר לכן, על ידי הציצית שהיא סימן עבדות, יתנו בני ישראל לב שאינם בני חורין לעשות כחפצם, שהרי זהו כל גדר העבדות, להתגבר כנגד חפץ הלב, מפני רצון האדון, וכן לא יתורו אחרי העין, אף שהנגלה הוא דבר שהאדם חפץ וחושק בו, ומצות המלך היא ציווי עשות הפך הרצון הטבעי, אבל ע"י הציצית שהוא סימן של עבדות זה מביא אותו שיוכל להתגבר.

כאשר נמשכים אחר התאוה פעם אחת היא מתגברת על האדם

ובספר החינוך בפרשתנו (מנזי שפז) על מצוות 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם', כתב יסוד גדול והדרכה נפלאה, וז"ל: "שורש מצוה זו נגלה, כי בזה ישמר האדם מחטוא להשי"ת כל ימיו, והמצוה הזאת באמת יסוד גדול בדת, כי המחשבות הרעות אבות המומאות, והמעשים ילדיהן, ואם ימות האדם טרם יוליד אין זכר לבנים, נמצאת זאת המניעה שורש שכל הטובות יוצאות ממנה. ודע בני ותהי מרגלא בפומך, מה אמרו זכרונם לברכה (אבות פ"ד מ"ה) 'עברה גוררת עברה ומצוה גוררת מצוה', שאם תשית דעתך למלאות תאותך הרעה פעם אחת, תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר כמשוך היין אל שותיו. כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין, אבל יתאוו אליו תאוה גדולה, ולפי הרגילם נפשם בו תחזק עליהם תאותם, ולו ישתו שם כוס מים יפיג יקוד אש תאות היין ויערב להם, כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, ללא תועלת של כלום".

צריך לחזור על זה, וכדבריו ש'תהי מרגלא בפומך' (אגב, דבר זה גופא הוא דרך ישרה, שכאשר האדם רואה או שומע איזו אמרה מעוררת או לקח טוב, יחזור על כך, ויהיה 'מרגלא בפומיה' תמיד), כי מצוי שהאדם יחשוב בעמדו לפני נסיון, שחלילה אין זה נורא שיכשל פעם אחת, כשהוא מרגיע את עצמו שלא יקרה מזה כלום, כאשר מכאן

והלאה ישמור את עצמו. כי באמת אחר שנכשלים פעמים אחדות, עלולים להימשך
אחר התאוות ולהשתעבד אליהן, עד כדי שלא יהיה אפשר חלילה לעצור אחר כך.
ויה"ר שנזכה להינצל מכל מכשול, ולמלאות בשלימות את התפקיד אשר עבורו
נשלחנו לעולם הזה, לעשות רצונו יתברך, אמן.

